

NIKOLA KARLIĆ, DRUGI KORČULANSKI KLESARI- GRADITELJI 16. STOLJEĆA I HVAR

U radu se, na temelju korčulanskih arhivskih izvora, donose nepoznati podaci o korčulanskim majstorima, klesarima i graditeljima, koji su u 16. stoljeću djelovali i u Hvaru.

Ključne riječi: Hvar: katedrala, franjevačka crkva, ljetnikovac Lučić; Korčula: Gospa od Sniga, kuća Gabrielis, kuća Španić; Nikola Karlić, Marko-Milić Pavlović, Dujam Splicić, Petar Andrijić, Petar Crešanić, Ivan Vitačić, Matej Poskokić

U jednom od svezaka starih, mahom sudbenih spisa korčulanske općine iz 16. st. zapisano je:

*Hic locus odit, amat, punit, conseruat, honorat
nequitiam, pacem, crimina, jura, probos¹*

= „ovaj sud nepravdu mrzi, mir ljubi, kažnjava zločin, / zakone čuva i čast daje svim čestitim“! -

Naravno da je stvarnost bila ponešto drugačija od ovog elegantnog latinskog distiha; pa ipak, upravo iz tih parničnih spisa doznaje se više dosad nepoznatih, a važnih i zanimljivih podataka o korčulanskim klesarima i graditeljima iz - približno - prve polovice 16. stoljeća. Ovdje se ograničavamo, uglavnom, samo na one, koji su u tom razdoblju djelovali (i) u Hvaru.

Najviše se podataka odnosi na Nikolu Karlića p. Frane (Lumbarda, oko 1500.? - Korčula, 1559.), koji je u Hvaru od 1520ih do 1550ih godina gradio novi zvonik i novo pročelje stolne crkve.²

Dne 23. II. 1528. prijavi vlastelin Antun de Ismaelis Paškov meštra Nikolu Karlića, da ga je „malo prije“ pljusnuo na Revelinu“ (južne gradske zidine), a

¹ OK, kut. 69, svež. 135, f. 15.

² Cvito Fisković, *Hvarska katedrala*, Split, 1976., 21-23; na str. 79 isti pisac pretpostavlja da je N. Karlić i „zamislilo“ ovo pročelje, no za to nema potvrde; ugovora o gradnji nema, a nacrti pročelja - isto, sl. 3 i 4 - nisu potpisani.

„bez ikakva opravdana razloga“!³ - Iz izvora se ništa ne doznaje o kasnijem postupku protiv Karlića, niti o njegovu kažnjavanju, no to je bilo „opće mjesto“: korčulanski su majstori svoje protivnike pljuskali, vukli za kosu i grdili nimalo lijepim riječima.⁴

Trinaestog lipnja 1531. g. dobiva majstor Nikola Karlić, po nalogu Kneza, 6 libara i 4 šolda, tj. 1 dukat - utjeran od gosp. Marina de Gabrielis-a, očito od neke globe - a kao predujam za gradnju „Gospa kod Lože“ (dok. 1). Po tome se čini pouzdanim, da je ovu gradnju, opravdano nazvanu djelom „istančana ukusa“,⁵ zamislio i izveo isti Karlić, a bila je dovršena te iste godine, kako svjedoči menzola iznad luka s istočne strane, s grbom i inicijalima tadašnjega kneza (Zuan) B(attiste) B(allbi-ja) i godinom M. D XXXI.⁶ - Ova kapelica Gospe od Sniga ili Gospe od Ploča žarište je dvaju sudbonosnih događaja u povijesti grada Korčule: obrane od napuljskoga napada 1483. i, nadalje, junačke obrane od turske opsade 15. VIII. 1571. g.,⁷ koju je vodio i opisao arhidakon Antun Roženović, a ne Rozanović, kako se dugo krivo navodi.⁸ Jednostavni trijem crkvice oblikom ponavlja

³ OK, kut. 45, svezak 89, sveščić 3, f. 339.

⁴ Početkom veljače 1528. g. zidar Stjepan Čeljubin je nekoga Blaža Bobalja udario šakama i vukao za kosu, *sine ulla legitima causa...contra iuris debitum, et pessimo exemplo*: OK, kut. 45, svezak 89, sveščić 3, f. 332. - Srpnja 1553. zapriječena je bila kazna stajanja na sramnom stupu - *standi ad berlinam* - meštru Jakovu Balićeviću, ženi mu Sebi i sestri Nikoleti, ako ne prestanu „uvredljivim riječima i djelima“ uznemiravati Dominika, sina meštra Pavla Hvaranina: OK, kut. 69, svežanj 134, f. 167; god.1554. čuju se pogrde: *figliuolo di una putana, figliuolo di un becco fotu*: isto, svežanj 135, f. 48. Kolovoza 1553. na sudu Ivan Banovac, sin majstora Mate, govori Andriji Karliću pok. meštra Bartula: *tu mentj per la gola*; ovaj mu odgovori: *tu mentj ti, va magna la merda che hanno fatto li tuoj piu uechj*, našto ga Ivan pljusnu: OK, kut. 67, f. 1024-1025v. Krajem travnja iste godine Ilija Lukov iz Dubrovnika, rečeni Škartoc, tuži meštra Stipu Čeljubinovića, da ga je kod šandarca izvrijedao da je „lupež, ubojica, varalica i razbojnik, i da će mu iščupati bradu dlaku po dlaku“! - isto, f. 1242-1246v. Cvito Fisković, *Korčulanske studije i eseji*, Korčula, 2008., 124.

⁶ Inicijali i slova (s umetnutim olovom) potpuno su jasni, menzola nema tragova preklešavanja, a (Ivan) Krstitelj Balbi doista je kneževao u to vrijeme: Marinko Gjivoje, *Otok Korčula*, Zagreb, 1968., 56. Stoga je nerazumljivo, da se grb i natpis navode kao oni kneza Antuna Leone-a s godinom 1582. ili 1592.: Alena Fazinić - Neven Fazinić, *Korčulanski kameni grbovi XVI.- XX. stoljeća*, Korčula, 2011., 99, br. 87; knez je Leoni potonje godine samo naručio novu oltarnu sliku: Damir Tulić - Nina Kudiš, *Opatska riznica, katedrala i crkve grada Korčule...*, Korčula, 2014., 251. Isti na istom mjestu također navode ovdje grb Z. Battiste Balbi-ja, ali bez godine.

⁷ Tulić - Kudiš, *Opatska riznica*, 249-252.

⁸ God. 1516. bilježe se Antun i otac mu Ivan Krstitelj kao *Rosenouich*: OK, kut. 42, svež. 81, sveščić 1, f. 12a i 17v

- 1528. Iv. Krst. *Rosenouich*: isto, kut. 45, svezak 89, sveščić2, f. 2

- 1529. isti i sin Antun *roxenouich*: isto, kut. 46, svežanj 92, sveščić 1, f. 123 i 127

Kapela Gospe od Sniga u Korčuli

onaj stariji općinske zgrade, na koji se naslanja sa zapada, osim što mu je pročelni, sjeverni luk malo povišen i blago prelomljen, da se bolje vidi bogoslužje; presvođen je križno-rebrastim svodom s reljefnim cvijetom po sredini, a nad njim je terasa, koja je mogla služiti za svečane proglase i objave.⁹ - Neposredan povod za gradnju ove crkvice u sadašnjem obliku nije poznat.¹⁰

Od svibnja 1539. do početka 1540. vode Karlići međusobnu parnicu oko kamenoloma na Vrniku; pokojna braća majstori Bartul i Frane ostavili su djecu: prvi Marka i Bernardina, a drugi sa ženom Veronikom Ludovika, Jakova, Andriju, Bartula i Nikolu; zasebno sastavljeno rodoslovlje i crtež posjeda na Vrniku ovdje se donose u presliku.¹¹

- 1530. isti gosp. Iv. Krst. *rosenouich: DADU-SCKL, bilježnik Marin Cetinić*

- 1532. isti kao *roxenouich: isto, sign. 311, br. 2*

- 1533. *Antun Roxonouich! : k. g.*

U latiniziranom obliku izvori navode oblik: *Roseneus: 1530.* - OK, kut. 46, svežanj 92, f.142a; 1531. - DADU-SCKL, sign. 311, 1, br. 2; 1543. - OK, kut. 57, svezak 115, sveščić 4, f. 106; 1554. - OK, kut. 72, svež. 139, f. 305; 1565. - DADU-SCKL, bilježnik Vicko Vračen; 1588. - OK, kut. 557, passim; god. 1553. bilježi se oblik *rosoneo*: OK, kut. 69, svež. 134, f. 179, a 1643. ulica, kuće i kućišta nasljednika *Rossenei* u Gradu i Borku: DADU-SCKL, bilježnik Frane Letis, kut. 5, br. 412 i 414.

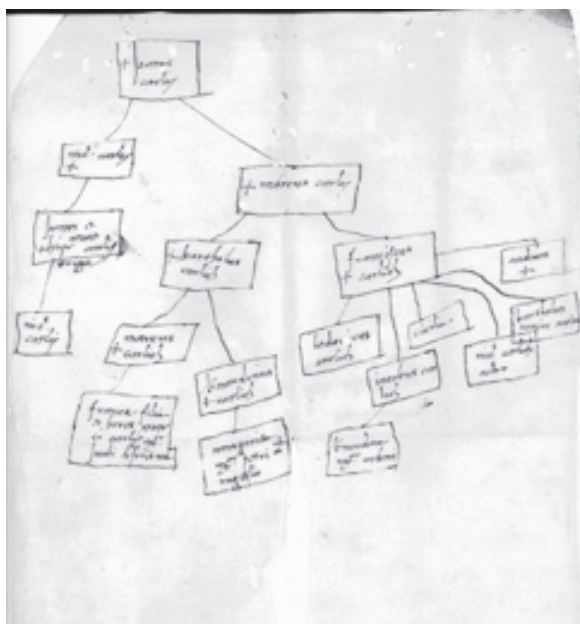
U zadarskom rukopisu djela o obrani Korčule 1571. g. oblik se *Roseneus* i *Rosenus* navodi 17 puta, a *Rosaneus* (što lako može biti pogreška prepisivača) svega 4 puta: Nives Pantar, Antun Rozanović - *Obrana Korčule od Turaka 1571. ...darhiv. ffzg. unizg. hr/ 4130 / 1/ Pantar. Diplomski. pdf*, 2, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 22, 23, 25, 27, 29, 30, 32.

U Muzeju hvarske baštine u Hvaru, Fond Boglić-Božić XXXV., 1, čuva se također jedan od starih rukopisnih prijepisa ovoga djela.

⁹ Natpis na nadvratniku vrata koja vode na ovu terasu ima natpis kneza Paola Quirini-ja i godinu 1525.: GJIVOJE, *Otok Korčula*, 296, po čemu se čini (ako natpis nije bio premještan), da je pred njima i ranije bio neki balkon.

¹⁰ Mogao je to biti zavjet, što je Korčula ostala pošteđena od kuge, koja je poharala susjedni Hvar 1529.-1530. g.: Ambroz Tudor, *Petar Hektorović i njegov Tvrdalj u svjetlu novih istraživanja*, Zagreb, MMIX., 11-12. U najstarijem zemljišničkom snimku Korčule iz oko 1830. g.: Državni arhiv Split, Arhiv mapa Istre i Dalmacije, crkvice je - č. zgr. br. 1 k. o. Korčula - navedena pod imenom Gospe od zdravlja (*Madonna della Salute*).

¹¹ OK, kut. 54, svež. 108, sveščić 1, f. 216, 222a-b, 224v-225, 228, 232-233. - Zanimljiv je spor oko Vrnika koji su pokrenuli klesari Frane Karlić, Antun Kosta, Nikola Brižić, Mate Banovac, Marko Pavlović i Ivan Andrijić Josipov, a protiv tadašnjih zakupnika ovog otočića meštra Petra Crešanina i Augustina de Letis-a (srpanj 1552.- siječanj 1554.): tužitelji traže da se onemoguću sječa stabala na školju radi paljenja i sijanja žitarica, jer da je šuma zaklon u slučaju napada „qualche Innemico corsaro ouer pirata“!, pri čemu se pozivaju i na dodjelu Vrnika Marku Andrijiću, Bartulu Karliću i družini od 24. IV. 1496., te ističu da klesari ionako plaćaju Općini daću za klesanje; tuženici su, međutim, dokazali da otočić oduvijek služi i za sječu stabala, za sijanje i za pašnjak: isto, kut. 64, svežanj 130, f. 477-498.

Rodoslovje Karlič iz 1539., OK, kut. 54, svež. 108, sveščić 1

Posjed Karlič na Vmiku 1539., OK, kut. 54, svež. 108, sveščić 1

Koncem studenoga 1540. preveze N. Karlić 150 stara žita iz Hvara u Korčulu, a siječnja iduće 1541. g. zakupnik je općinske daće na maloprodaju vina: *dacio dela spina, dacio del uin da spina*.¹²

Potkraj lipnja 1543. sporili su se Karlić i devet njegovih suradnika (*sociorum*; poimence se navode: Nikola Gluhanović, Stjepan Čeljubinović, Mihovil kovač, Ivan Bonin, Antun Kosta, Andrija Anzulović, Ivan Vitačić i Marin zidar) s korčulanskim pučkim prokuratorima; on je u svoje i u ime svojih suradnika tvrdio, da nisu dužni ništa doprinijeti za svojedobno opremanje općinske galije, jer su tada bili u državnoj službi, na gradnji šibenske tvrđave sv.Nikole: *cum eo tempore, quo dictae Galeae armabantur erant ad seruicia illustrissimi Ducalis Domini super fabrica castelli .S. Nicolai de Sibenico*), no knez Marco Balbi ipak odredi, da svaki plati od 2 do 3 dukata.¹³ - Ovaj kratki izvor ne govori ništa o tome, kada su i koliko vremena Karlić i družina radili na šibenskom Sv. Nikoli, niti o tome što su tamo radili, odnosno, što su napravili; gradnja ove znamenite tvrđave započe 1540. g., a nacrt je načinio i nadzor vodio Gian Girolamo Sanmicheli, sinovac poznatijeg Michele-a; dosad je bio poznat samo rad korčulanskoga klesara Dujma Splićanina i njegovog suradnika Frane Dismanića iz Šibenika, na tvrđavnim vratima.¹⁴

Krajem rujna iste 1543. g. tuži Karlić meštra Zovula Bačetića, komu je bio dao 50 dukata u zlatu i 7 karlina da na njegov račun kupi žito u Pulji, tvrdeći da ga zakinu za 19 stara.¹⁵

God. 1547 . i 1548. bio je zakupnik (još od 1540. g.) više općinskih daća, tako one uvožno-izvozne, tridesetine: *trigesimarius huius ciuitatis Curzolae*, a također i one za drvenu građu: *datio di zapini*; svoje ortake u zakupništvu, Šimuna Giretića i plemića Nikolu *Paridis*-a, tužio je zbog dugovanja, a od „gospodina Nikole“ i naplatio dug u odjeći, na javnoj dražbi; u vezi s tridesetinom parničio

¹² OK, kut. 516, svežanj 884, f. 131v, 132v, 227v. - Početkom 1552. N. Karlić je, kao jedan od pučkih prokuratora, dobio preko 500 stara žita, valjda za opskrbu pučanstva: isto, kut. 69, svež. 134, f. 44 i 45v.

¹³ OK, kut. 57, svezak 115, svešćić 4, f. 90r-v. - Dukalom od 14. III. 1543. javlja se knezu u Korčuli da je naređeno opremanje pet poimence navedenih galija u Jadranu, te da na Korčuli valja skupiti 60 ljudi, ali da budu „huomeni sani, et gagliardi“!; slijedi popis odraslih muškaraca na Korčuli, odnosno plaćanje zamjenika za galijote, a od majstora se spominju Nikola pok. Ivana i Frane Karlići, Marko Pavlović, Ivan Vitačić, Antun Kosta, Petar Crešanin, Matej Poskokin - isto, svešćić 1, f. 17-26.

¹⁴ Josip Čuzela, Pomorska utvrda sv. Nikole na ulazu u kanal sv. Ante kod Šibenika, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 33 (*Prijatelj* zbornik I.), Split, 1992., 54sl i 66.

¹⁵ OK, kut. 57, svezak 114, svešćić 7, f. 177-193v.

se tada i sa gradskim ljekarnikom Julijanom de Bonis-om.¹⁶

Tih istih godina, od kolovoza 1547. do početka rujna 1548., sporio se s stolarem Ivanom Živićem iz Kotora, koji ga tuži da bi mu kamenolom, koji mu iznajmi na Vrniku, očistio od „ruinazi“; Karlić ustaje protutužbom, da mu Živić plati štetu, jer se gornji dio kamenoloma, iscrpen od dobra kamena još za života pok. tasta Ivanovog oca, koji se zvao Živo ili Živko, naime meštra Frane Anzelovića / Anzulovića / Cincelovića ili „Camoli“-ja, srušio i uništio Karličeve klesarije; tu su klesali i Petar sa Cresa te braća Marin i Nikola Suratović; Karlić je dobio spor, jer su njegove navode potvrdili meštri Marić i Andrija Pavlovići, a dijelom i Josip Andrijić, iako je ovaj onda bio u - Jakinu.¹⁷

U svibnju 1548. dobiva N. Karlić pravo prodaje po svoj mletačkoj državi svoje soli, koju dobi na kraju svoga zakupa daće na sol: *completo eius datio... salis*,¹⁸ dok u lipnju vodi dvije parnice: u prvoj je glatko dobio dukat, koji je bio posudio majstoru Frani Petarliću za plaćanje opremanja općinske galije: *taxa armandi galeam*; u drugoj je bio slabije sreće: 31. svibnja postao je, naime, nezakoniti otac, a majka toga djeteta (*Creature*, kome se ne bilježi spol), njegova ranija služavka Milica iz Dubrovnika, tuži ga radi uzdržavanja; na ročište se oglušio, pa Knez presudi da za to svoje dijete mora plaćati 3 libre mjesečne hranarine.¹⁹

U veljači? 1549. kupuje on za 382 libre 6 bačava hladetine (*de Zeladin*) od nekog brodoloma.²⁰

Početkom svibnja 1551. prijavio je u općinskoj kancelariji svoj, očito novi, brod, koji je bio od oko 500 stara nosivosti i tada na putovanju.²¹ Ljeta te godine bio je Karlić u Mlecima (=?), a poslije povratka spominje se u nekome sporu opet kao zakupnik daće za drvenu građu: *dazio de Zappinj*.²²

Na blagdan gradskoga zaštitnika sv. Marka, 25. travnja 1553., isplati unaprijed „prejasni gospodin Zuanne Justignano, predostojni providur Krfa“ plaću de-

¹⁶ OK, kut. 441, svežanj 807, f. 285sl, 430sl, 455sl, 501sl. – Da je ta daćadonosila velike prihode, svjedoči dražba iz veljače 1558., kad ju je zakupio ser Dominik „de Polo“ iz Kotora, na dvije godine po 221 dukat: isto, kut. 79, svež. 150, f. 179.

¹⁷ Isto, f. 37-62.

¹⁸ OK, kut. 62, svežanj 126, f. 18.

¹⁹ Isto, f. 23v, 24, 29, 31v-32, 33v, 47v.

²⁰ OK, kut. 62, svež. 126, f. 256.

²¹ OK, kut. 69, svežanj 134, f. 223. - Studenoga 1557. N. Karlić je sa sinom Fran/k/om bio osuđen platiti 14 dukata po 6 libara Novaku Medoševiću, Hvaraninu (*de lexina*), u smislu njihovog pismenog ugovora iz siječnja te godine, kao vrijednost Novakova dijela zajedničkoga broda: isto, kut. 79, svež. 148, f. 209v-211.

²² OK, kut. 62, svežanj 128, f. 968sl.

setorici korčulanskih klesara (*scarpellinj*), svakome po 7 cekina u vrijednosti od 8 libara i 8 šolada po cekinu; na prvome je mjestu Nikola Karlić, dodatno označen nadimkom „Brižić“ (*brisich*), a samo on i drugospomenuti Petar iz Jakina (*d' Ancona*) nose naslov majstora: „Maijstro“ (ostali su bili: Frane Banovac, Vicko Pavlović, Frane Batokan, Ivan Gluhanović, Mihovil Korčulanin, Frane Trenta, Grgur Korčulanin i Ivan Pavlović),²³ iz čega se može zaključiti da je Karlić bio predvodnik te skupine. Rad za koji su plaćeni nije naveden, no, sudeći po isplati-telju, zacijelo su imali raditi na moćnim utvrdama grada Krfa, kojim su Mlečani branili ovaj otok i ulaz u Jadran, koji smatrahu svojim „zaljevom“, puna četiri stoljeća, sve do pada Republike.²⁴ - Valja naglasiti da ovaj N. Karlić nije onaj koji je radio u Hvaru; ovaj je - prema navedenom rodoslovlju iz 1539. g. - njegov srodnik, sin Jerolima zvanog „Briga“, a spominje se u istom rodoslovlju zajedno s rođakom Nikolom Ivanovim; „hvarski“ se N. Karlić redovito navodi bez imena oca Frane, što znači da je po važnosti nadmašivao ostale. - Toga istog dana (25. IV. 1553.) N. Karlić „rečeni Brižić“ je, pred odlazak na Krf „u službu naše pre-svijetle vlasti“, opunomoćio meštra Luku Čondu? (*chiondo*) da, umjesto njega, utjera potraživanja koja je imao u Dubrovniku,²⁵ korčulanski su kamenari, naime, pa tako i Karlići, klesali brojne radove za dubrovačke javne i privatne zgrade,²⁶ a zacijelo imali i trgovačke poslove i veze u tom gradu.

Dana 17. V. iste godine naredi vlast meštrima Ambrozu Hvaraninu i Nikoli Mišuliću,²⁷ tj. Karliću, da isprazne neko zemljište na škeru kraj obale, vlasnosti majstora Tome Sasvića, a 28. istoga mjeseca i godine Karlić je isposlovaio, da se

²³ OK, kut. 69, svežanj 134, f. 174; Cvito Fisković, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb, 1947., 61, bilj. 18.

²⁴ God. 1527. umro je u Krfu Jakov Karlić, pa njegov otac Ludovik imenuje zastupnikom njegovih dobara i tražbina drugoga sina, Franu: OK, kut. 45, svežanj 91, sveščić 1, f. 141v. - Lipnja 1529. ovlasti majstor Josip Andrijić brata Andriju, da proda svu njegovu imovinu te utjera njegove dugove *In ciuitate corcirij et alibj si opus fuerit: isto, kut. 46, svežanj 92, sveščić 1, f. 93.*

²⁵ OK, kut. 69, svežanj 134, f. 148v-149. - Slično je, također pred svoj odlazak na Krf u državnu službu, ali deset godina ranije, srpnja 1543., svoja prava i obveze prema dubrovačkome vlastelinu Niku Lukovu Sorkočeviću (*de Sorgo*), za čije je gradnje klesao kamen, osigurao i klesar Luka Ražilić (*rasilich*): OK, kut. 57, 115, 4, f. 97v-98.

²⁶ Cvito Fisković, *Baština starih hrvatskih pisaca*, Split, 1978., 222-223; Nada Grujić, Dubrovačka ladanjska arhitektura 15. stoljeća i Gučetićev ljetnikovac u Trstenom, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 34, Split, 1994., 155-166; Vinicije B. LUPIS, Nadopune poznavanju renesanse u Dubrovniku i okolici, *Dubrovnik 2/XXV.*, Dubrovnik, 2014., 130sl.

²⁷ Još je 1450. g. navodi Lukša Mišulić sa Stonskoga rata kao stanovnik Lumbarde: OK, kut. 79, svež. 150, f. 247v-248. - Oko 1500. bilježi se i *Zuanne pomenich delombarda fiol de Radiuoie*: isto, kut. 511, svež. 886, f. 30v.

meštri Stjepan Čeljubinović i Antun Kosta ne smiju dirati u njegov kamenolom na mjestu Pelegrin, niti odatle uzimati isklesano kamenje, pa ni ono koje su dotle sami isklesali.²⁸ Radili su, dakle, zajedno, i očito je izbio neki spor.

Na proljeće 1555. g. uzima N. Karlić dva naučnika-šegrt - Marina sina Antuna Radićevića, te sina Ivana Radova iz Perasta; ostalo je nejasno, jer oštećeno od vlage.²⁹ Ti su ugovori, međutim, bili standardizirani i pozivali se na mjesne običaje: šegrti su se obvezivali da će vjerno i poslušno služiti majstoru, a ovaj da će ih hraniti i odijevati, učiti ih svome zanatu, a na kraju njihova šegrtovanja dati im potreban alat; pod tim je uvjetima sklopio osmogodišnji ugovor u lipnju 1543. g. s majstorom Franom Karličem i Marko Pavlović zvan Vuhrica, dječak od 14 godina.³⁰

Dne 24. VI. 1557. dobi Nikola Karlić p. Jerolima dopust od Kneza, da proda svoje klesarske radove: dvanaest stupova (*columns*), jedna vrata i tri prozora, prema ugovoru s *.d. joannis jori patronj galleonis*, koji se, međutim, nije pojavio u ugovorenom roku da ih preuzme; ako se javi kasnije, načinit će mu nove.³¹ - Ovaj je „Jori“ (= Jorji, tj. Zorzi?) vjerojatno bio Mlečanin, a predmetne Karličeve klesarije po svoj prilici namijenjene „izvozu“ u Mletke.

Nikola je Karlić izrekao brižljivu oporuku 13. siječnja 1559. godine, ležeći bolestan u svojoj kući u Korčuli: ukop je odredio u groblju Sv. Marka, a baštini su imali platiti troje grgurske mise franjevcima s Otoka (Badije) kod Grada - jedne za dušu oporučitelja, druge za njegove ujaka i ujnu,³² a treće za njegove roditelje. Bio je otkupio neke zemlje u Lombardi novcem bratovštine Tijela Kristova, pa određuje da se ili vrate novci toj braštini, ili da joj pripadnu te zemlje, a nasljednici su se odlučili za prvo rješenje. Svome služi Frani ostavlja 4 dukata u robi ili novcu. Svojim udanim kćerima, Mandi i Vici, ostavlja doplatu dota do ugovorene svote, po zlatan prsten u vrijednosti od 2 dukata, a Vici i kućište

²⁸ Isto, f. 166 i 166v.

²⁹ OK, kut. 74, svežanj 143, f. 3r-v.

³⁰ OK, kut. 57, svezak 115, sveščić 4, f. 91. - Kolovoza 1525. slično se obveza i Frane, sin klesara Kristofora, meštru Luki Anzeloviću na dvogodišnju službu *in arte lapicidae*, u Korčuli, Krfu i „gdje god bude trebalo“; na kraju je službe imao dobiti 10 dukata: OK, kut. 45, svežanj 91, sveščić 1, f. 45v. - Prvog ožujka 1556. g. Hvaranin Ivan Sekulić Jakovljević postaje šegrt klesara Frane Karlića ili Mišulića za idućih sedam godina: isto, kut. 74, svežanj 143, f. 48r-v i 82v.

³¹ OK, kut. 79, svežanj 150, f. 164v.

³² Od ujaka je baštiniio imanje 1530.: OK, kut. 46, svežanj 92, sveščić 1, f. 179. Kasnije, oko 1537. g., parničio se oko ove ostavštine, vrijednosti od 200 do 300 dukata, s bratom Bartulom; čini se da je od ujaka stekao i „žardin“ u Lombardi, koji spominje u oporuci: isto, kut. 54, svežanj 108, sveščić 1, f. 442-443v.

u Lombardi na Maloj Glavici, koje mu ostavi pok. brat Andrija; neudanoj kćeri Kati ostavi onoliku dotu, koliku su joj dobile sestre. Izjavio je, da je za ženu Margaritu dobio od pok. tasta, meštra Ludovika Suratovića,³³ u ime dote osam i pol gonjala vinograda u Dolnjim Blatima i Lombardi, 300 perpera u odjeći i 10 dukata u gotovini, od čega je dio razdao za miraze svojim kćerima, pa suprugu obeštećuje tako, da se namiri od njegovog „žardina“ u Lombardi - kuće, vrta, vinograda - kako joj već bude odgovaralo; po običaju, ostavlja joj i plodouživanje svog imanja, pod redovitim uvjetom, da se ne preuda. Glavni je baštinik sin Frane / Franko, koji je, dakako, dužan majci iskazivati poštovanje i posluš.

Za nas je najzanimljiviji dio ove oporuke onaj, koji govori o sporu ovog majstora s nadstojnicima novogradnje stolne crkve u Hvaru, a u vezi s Karličevim vođenjem te gradnje: on na samrtni izjavljuje, pozivajući se na svoju savjest i Božji sud, da mu je bilo učinjeno krivo, te da su u dugotrajnoj parnici on i njegovi mnogo izgubili, osobito nakon „drugoga započetak“ te gradnje (= ?); moli protivnu stranu (osobito don Nikolu Golubinića p. Petra), da ne uznemiruju nadalje njegove nasljednike, nego da postupe sukladno „pravednosti i poštenju“ - iz čega je razvidno, da je spor još trajao. - N. Karlič je, naime, zajedno s majstorom Dujmom o kome slijedi, započeo gradnju novoga pročelja hvarske stolnice početkom 1541. g., ali je doskora izbio spor sa nadstojnicima, koji je dospio i do suda Četrdesetorice u Mlecima, no *meritum* toga spora ostaje nepoznat, jer su se njegovi spisi s popratnim nacrtima izgubili.³⁴

Oporuku je zapisao javni bilježnik Jakov Aurelije Nicolini, iz stare hvarske plemićke obitelji (izvorno: Mikšić), kojoj se jedna grana doselila u Korčulu u 15. st.³⁵ - N. Karlič je očito umro 29. siječnja 1559. godine, jer je toga dana njegova oporuka bila prikazana, otvorena i proglašena (dok. 2).³⁶ - Njegov sin Frane nije

³³ Njegova grobna ploča s grbom i natpisom iz 1500. g. sačuvana je na Badiji: Fazinić - Fazinić, *Korčulanski kameni grbovi*, 140, br. 191. God. 1520.- 1521. klesao je na Divoni: Fisković, *Naši graditelji*, 137 i 138.

³⁴ Fisković, *Hvarska katedrala*, 21-23. – Potpisani je svibnja 2012. uzalud tragao u mletačkom državnom arhivu (*Quarantia civil vecchia*) za ovim spisima, na što me ranije upozorio prof. dr. Miroslav Granić, ističući da su Mlečani takve parnične spise uništavali, smatrajući ih besposlicama dalmatinskih kverulanata. – O sporu Hvarana s Karličem v. i Radovan IVANČEVIĆ, Odnos pročelja i prostora hvarske katedrale i problem stilskog određenja, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 24, Split, 1984., 83-89.

³⁵ Jakov Katarinov istaknu se u obrani Korčule 1483.: Joško Kovačić, Razvoj grada i luke Hvara kao vojnog i pomorskog središta, *Grada i prilozi za povijest Dalmacije* 25, Split, 2012., 53. - Oko god. 1551. ovaj se bilježnik spominje kao *Jacobus Aurelius Nicolinus Nobilis pharensis habitator curzolaë*: OK, kut. 69, svež. 134, f. 72v.

³⁶ Hrvatski prijevod oporuke donio je Ante Kalogjera, *Izvori za povijest otoka Korčule...*, Za-

mного nadživio oca: oporuku sastavlja 13. VI., a umire 23. VI. 1566. g.; nezakonitoj kćeri Jakubini ostavlja *jure naturae* 100 dukata za dotu; supruzi Vici, kćeri plemića Prijama Simonetti-ja, s kojom nije imao djece, ostavi plodouživanje, a imanje trima sestrama; pokopan je u očevu grobu.³⁷

Na gradnji novoga zvonika hvarske katedrale 1520ih godina surađivao je s Nikolom Karličem i korčulanski klesar i graditelj Marko (stariji) Pavlović, zvan Milić.³⁸ Na kraju travnja 1527. g. Karlić mu prijeti tužbom, ako ne ode s njime u Hvar i ne nastavi zajednički rad na zvoniku; Milić odvraća, kako je spreman izvršiti svoje obveze, ali ne onako kako to hoće Karlić, i ne zajednički, nego „pravedno podijelivši rad i posao među sobom“! (dok. 3). Spor se nastavio i poslije Milićeve smrti, pa u studenom 1532. Milićevi nasljednici i Karlić, da se izbjegnu troškovi i druge neugodnosti redovite parnice, izabiru za arbitražnog presuditelja majstora Petra Andrijića (dok. 4).³⁹ Zašto baš njega?

Radionica Andrijić zamislila je i izvela jedan od najstarijih i najljepših hvarskih renesansnih spomenika - zvonik franjevačke crkve, koji će malo kasnije poslužiti kao uzor za gradnju i zvonika katedrale u Hvaru. Franjevački zvonik započe Marko Andrijić prije svoje smrti 1507. g., a nakon toga gradnju nastavi obiteljska radionica.⁴⁰ Završni kat („lanterna“) s kupolom dovršavao se 1513., kada hvarski vlastelin Dominik Hektorović - stric pjesnika Petr/et/a - pišući oporuku 9. V. te godine u izbjeglištvu u Trogiru (zbog pučkog ustanka na Hvaru!), ostavlja za taj dovršetak znatan iznos od 65 dukata.⁴¹ Petar se Andrijić istaknuo - unutar obiteljske radionice i samostalno - na gradnjama u Dubrovniku: Divoni, Sv.Spasu, Anuncijati,⁴² a u Hvaru mu se uvjerljivo pripisuju dvije bočne kapele franjevačke crkve, nastale krajem 1530ih godina.⁴³ On je, dakle, mogao zamisliti i novi zvonik i novo pročelje hvarske stolnice (to dvoje čini jedinstvenu cjelinu),

---

greb, 1980., 17-19, br. 16, ali nepotpun i ne posve točan; prijevod je ostao neuočen, jer *HBL* 7, 102 neodređeno datira njegovu smrt „nakon 1556.“.

³⁷ DADU-SCKL, Notarski spisi Korčula. Testamenti g. 1556-1707. (3.), br. 2019.

³⁸ Fisković, *Hvarska katedrala*, 20.

³⁹ Dokument donosi i Fisković, *Korčulanske studije*, 96, bilj. 97, ali nepotpuno, te, začudno, izostavljajući podatak o Andrijiću!

⁴⁰ Fisković, *Korčulanske studije*, 48; ISTI, *Hvarska katedrala*, 95, dok. I.: ...*ala fazia di quello di S. Maria de gratie di Lesena*; Davor Domančić, Reljef Nikole Firentinca u Hvaru, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 12, Split, 1960., 178.

⁴¹ Državni arhiv Split, Fond Fanfogna-Garagnin, kut. 56: ...*Item lasso al campanel alla cuba nella chiesa de santa Maria de gratia de liesena ducati sesantacinque da esser tracti della Intrada mia di Liesina citta uechia et fitti in borgo alla Terra di liesena...*

⁴² Fisković, *Naši graditelji*, 136-165.

⁴³ Domančić, Reljef Nikole, 177-178.

no za to zasad nema arhivskih potvrda.

Petar je Andrijić do svibnja 1525. gradio u Korčuli kuću Jonke udove Španić, pa joj predao ključ kao da je ta kuća već gotova; međutim se ustanovilo da je od triju katova te kuće bio dovršen samo jedan, a da drugi nisu bili ni započeti; zid prema istoku osta također nedovršen; crepovi krova postavljeni bez veziva; kamin na donjem katu tek započet, a na drugom katu nije bio ni naznačen na zidu; od prvoga kata prema gornjima nije bilo stubišta!, itd. (dok. 5). Teško je objasniti ovako nesavjestan majstorov postupak, no poznato je, da je zbog otezanja radova i drugih mutnih poslova u vezi sa Sv. Spasom bio utamničen u dubrovačkom zatvoru;⁴⁴ možda ga je to utamničenje i spriječilo da dovrši dotičnu kuću? Gotovo bismo bili sigurni da je u pitanju tzv. velika palača Španić u sjeverozapadnom dijelu grada u ulici Sv. Barbare (č. zgr. 91 k. o. Korčula), sudeći po trokatnom gabaritu (kuća je bila dovršena kasnije, od P. Andrijića ili nekoga drugoga, ali po jedinstvenoj zamisli), da nad dvorišnim ulazom ne stoji dosad neidentificiran grb u kojemu je i ptica;⁴⁵ ipak, možda je riječ o ranijoj inačici grba istih Španića.⁴⁶

Marka-Milića su 1525. tužila braća Nikola i Bartul Karlić, da je zaposjeo njihov kamenolom na Vrniku, no on dokaza po uklesanim križevima i drugim oznakama da je ta *petraria* njegova.⁴⁷ Od 1527. do 1530. Milić je zakupnik općinske carine na uvoznju robu i sol, te kupuje zemlju u Žrnovu; u to se vrijeme navode njegovi razgranati poslovi od Rijeke, Rimini-ja i Bitonta? u Apuliji pa do Dubrovnika i Krfa, ali nisu specificirani, osim što je trgovao većim količinama soli s Krfa.⁴⁸ Tu istu sol krijumčario je 1530. g. u nekoj senjskoj lađi i majstor Jo-

⁴⁴ Fisković, *Naši graditelji*, 162-163.

⁴⁵ Fazinić - Fazinić, *Korčulanski kameni grbovi*, 158, br. 237. - Grb nije iz 18., nego iz prve polovice 16. st., kao i ova renesansna kuća.

⁴⁶ Od albanski *shpend(i)* = ptica, perad? Španići su navodno potjecali iz sjeverne Albanije: Fisković, *Korčulanske studije*, 203. - Bilo je i neobičnijih pokušaja podvale: tako je travnja 1526. g. klesar Andrija Pavlović tužio ser Barnabone-a de Boninis-a /Bonatis-a?, da je od njega naručio kamenicu za 18 libara, a kad mu ju je isporučio, Barnabone je ustvrdio da je kamenica bila načinjena od slaba, šupljikava kamena i ponudio mu za nju svega 6 libara, što je Andrija prihvatio; no poslije je doznao da je ta kamenica puna ulja, pa traži da mu Barnabone isplati punu ugovorenu cijenu! Tuženik, međutim, iznese da je kamenicu Andrija doista načinio od nevaljala kamena, pa ju je Frane Španić za vlasnika premazao nekakvom staklenom smjesom; on ju je spreman vratiti tužitelju, ako mu isplati plaćenih 6 libara, te znatan trošak za njeno „ostakljivanje“: *uitreatura* - OK, kut. 45, svezak 90, sveščić 1, f. 153v.

⁴⁷ OK, kut. 45, svezak 90, sveščić 1, f. 24 (braća Frane i Milić Pavlovići), 105v-106, 124r-v; isto, svežanj 91, sveščić 1, f. 47v i 50v. - God. 1526. Milić je, temeljem svote koju mu dugova plemić „Simoneto de Simonetis“, stekao vinograd kod Čare: isto, svezak 90, sveščić 1, f. 230.

⁴⁸ OK, kut. 45, svežanj 91, sveščić 1, f. 169; isto, kut. 46, svežanj 93, sveščić 1, f. 2i 3; sveščić 2, f. 4; svežanj 92, sveščić 10, f. 8v; isto, sveščić 1, f. 89, 91v, 105r-v, 128v, 140v, 142, 142v,

Balkon kuće de Gabrielis u Korčuli (danas Gradski muzej)

sip Andrijić.⁴⁹ - Kad je u ljeto iste godine Milić umro, Nikola je Karlić službenim putem zatražio od don Andrije Pavlovića, po svoj prilici brata pokojnikova, da se Kancelariji prikaže Milićeve oporuka, nesumnjivo radi rješavanja međusobnih sporova; u siječnju 1532., na traženje istoga don Andrije, tada s latiniziranim prezimenom „de Paulis“,⁵⁰ procijeniše majstori Juraj Antojević, Nikola Karlić i Dujam „iz Zadra“ (tako tada nazvan zbog svoga djelovanja u tom gradu, no zapravo Splićanin o kome slijedi) na 606 libara i 6 šolada radove, koje pokojni Marko-Milić izvede na „groblju sv. Roka uz crkvu sv. Marka“, tj. na novom, naj-sjevernijem brodu korčulanske katedrale.⁵¹

Poznato je da je N. Karlić počeo graditi novo pročelje hvarske stolnice zajedno s majstorom Dujm/om, kojemu se ne spominje prezime, no zacijelo je to Splićanin Rudičić,⁵² koji se nastanio u Korčuli. Početkom veljače 1543. Karlić ga je tužio zbog neplaćanja njegovog dijela nekih klesarija načinjenih na Vrniku,

---

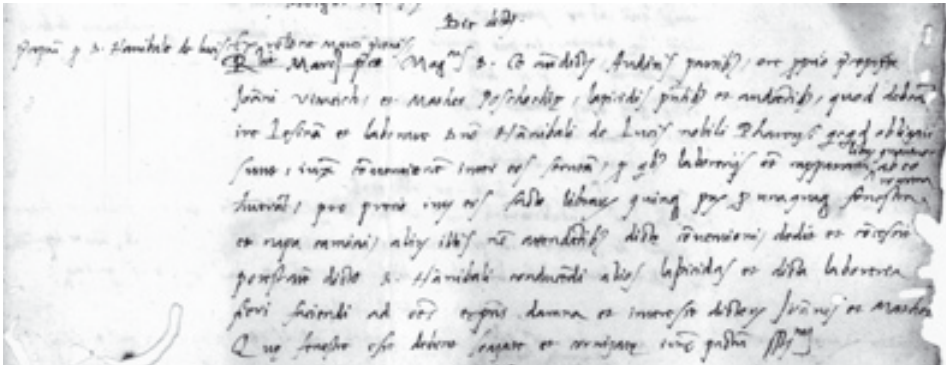
143v, 150v-151.

⁴⁹ Isto, f. 200. - Izbjegavanje plaćanja dažbina bilo je uobičajeno: 1553. žale se zakupnici ribarnice, od kojih je jedan bio i majstor Grgur Pomenić, da neki Marin Hvaranin skriva od njih i svježu i soljenu ribu, umjesto da im plati dužnu desetinu: isto, kut. 70, svež. 136, f. 154.

⁵⁰ Zacijelo je odatle korčulansko prezime Depolo, a ne od Marka Pola, kako je u turističke svrhe bilo izmaštano u 20. st.

⁵¹ OK, kut. 46, svežanj 92, sveščić 1, f. 180v i 232v.

⁵² Fisković, *Hvarska katedrala*, 21-22.

Gradnja Hanibala Lučića iz 1518., OK, kut 42 sv 82 svesc II. f. 312

djelomice kupljenih u majstora Marka Pavlovića, a djelomice isklesanih zajednički: vaze, dvaju grbova, nenavedenoga broja stupića - namijenjenih za Mletke, a po narudžbi (hvarskoga kneza?) providura (Zaccarie?) Barbara. Presuda u ožujku bila je kompromisna, a Dujam je, za razliku od Nikole, bio nepismen (dok. 6). *Magister Duimus Lapicida* umro je polovicom 1548. g.⁵³ Njegov je sin zacijelo onaj Grgur, po ocu prozvan Dujmović, koji djeluje u Korčuli od 1542. do 1602. g.;⁵⁴ u Hvaru mu se može pripisati monumentalni Kamen-križ (prije 1571.), „potpisan“ njegovim inicijalima, istaknutima uncijalom na natpisu kapitalnim slovima.⁵⁵

Oko god. 1560. radio je na hvarskoj katedrali i korčulanski majstor Petar sa Cresa;⁵⁶ on se u Hvaru bilježi još 1557., kad uzima za naučnika Korčulanina Ivana Sikulinu, a iduće je godine u sporu s drugim šegrtom, Nikolom Anzulovićem zvanim Cican.⁵⁷ Zanimljiviji je i važniji ugovor, koji je znatno ranije - 30. prosinca 1543. - sklopio zajedno s klesarem Antunom Kostom⁵⁸ za gradnju ograde balkona kuće plemića Grgura de Gabrielis-a (gdje je danas Gradski muzej) na trgu pred Katedralom: majstori su se obvezali da će kroz sedam mjeseci izvesti ovu radnju, po uzoru na sličnu ogradicu u dominikanskoj crkvi sv. Nikole, s desne strane

⁵³ OK, kut. 62, svež. 126, f. 43v.

⁵⁴ Fisković, *Korčulanske studije*, 189-200.

⁵⁵ Kovačić, *Razvoj grada*, 23-24.

⁵⁶ Fisković, *Hvarska katedrala*, 24.

⁵⁷ OK, kut. 79, svež. 148, f. 218v-21; isto, svež. 150, f. 203.

⁵⁸ Kosta je bio svakako tada mlad čovjek, jer se nešto ranije te godine oženio Palmom, kćerju pok. meštra Frane Rilojevića ili Rilovića, dobivši od njezine braće dotu od 200 perpera u zajedno procijenjenim pokretinama, kuću s vrtom u Borku te 4 gonjala zemlje u Zlopolju: OK, kut. 57, svezak 115, sveščić 4, f. 96r-v.

glavnog oltara (=?), za ugovorenu cijenu od 12,5 dukata, dobivši za to predujam od 57 libara; na ogradici su trebali načiniti i vlasnikov grb (dok. 7). - Taj se lijep rad sačuvao do danas, i, unatoč obilju ukrasa - biljnim motivima na krajevima i stiliziranim dupinima na rukohvatu - djeluje lako i prozračno; jedino u nespretnim lavovima s predugim njuškama, koji se propinju uz Gabrielis-ov grb posred balkona, može se uočiti da domaći majstori imahu teškoća u izradi pune figure.

Podatak koji slijedi vremenski pripada početku ove radnje: krajem listopada 1518. g. naredi korčulanski knez (tada je to bio *Aurelius Michael*) klesarima Ivanu Vitačiću i Mateju Poskokiću, da moraju otići u Hvar te načiniti tamošnjem vlastelinu Hanibalu Lučiću „rimske“, tj. pačetvorinaste renesansne prozore i „napu“ (zvonoliki odvod dima) za ognjište, kako su bili ugovorili i za što su već primili predujam; prozori (kojima se, nažalost, ne navodi broj ni dimenzije) imali su biti profilirani i s vijencem; ukoliko se oglušće, gospodin se Hanibal ovlašćuje da mu taj rad izvrše drugi klesari, a na trošak i štetu prvospomenutih (dok. 8). - Očito su i ovi majstori, kao i toliki drugi sve do danas, u težnji za zaradom prihvaćali više poslova odjednom, te nisu mogli na vrijeme udovoljavati preuzetim obvezama. - Navedeni su prozori zacijelo oni, koji su i danas na katu istočne zgrade ljetnikovca pjesnika Lučića u Hvaru (danas sjedišta Muzeja hvarske baštine): dva na sjeveru prema terasi, te po jedan na istoku i zapadu; u prizemlju je iste zgrade izvorno doista bio kamin. Po tome se čini da bi početak gradnje ovoga ljetnikovca, ili barem njegove istočne zgrade, tj. ljetnikovca u užem smislu, trebalo datirati ranije nego dosad, naime u prve godine nakon sloma Pučkog ustanka 1510.-1514. g., i Hanibalova povratka iz splitsko-trogirskog izgnanstva.⁵⁹

I Nikola Karlić i drugi nabrojani korčulanski kamenari i graditelji opisanog razdoblja iskazuju se u gore navedenim zapisima kao poduzetnici, koji su se, osim svojim redovitim poslom, bavili i trgovinom, brodarstvom i zakupom općinskih prihoda; iznad svega, to su punokrvni renesansni ljudi, koji se ne samo spore i parniče, nego i fizički obračunavaju s protivnicima, imaju nezakonitu djecu...što sve jasno očituje ozračje onoga vremena i prostora.

⁵⁹ Usp. Fisković, *Baština starih*, 180-181, 184-186.

DOKUMENTI

1.

(Nikola Karlić dobiva predujam za gradnju Gospine crkvice kod Lože: *OK, kut. 46, svežanj 93, sveščić 1, f. 230v*)

Die dicta /13 Junij 1531/

Magister Nicolaus Carlich de ordine magnifici d Comitis habuit et confessus est, a me Cancellario, libras sex solidos quatuor paruorum a/d/ computum fabrice sancte marie penes logiam quod ducatum fuit exactum a d. marino de Gabrielis et per eius magnificentiam aplicato /!/ /ad/ dictam fabricam

2.

(oporuca Nikole Karlića: *DADU-SCKL, Notarski spisi Korčula, Testamenti g. 1556-1707 (3.), br. 1973, f. 406-409v*)

Testamentum quondam magistri Nicolaj carlich

In xpisti nomine Amen, anno a natiuitate eiusdem , millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, indictione secunda Die vero decimo tertio mensis Januarij, Actum Corzule in domo infrascripti testatoris praesentibus testibus infrascriptis habitis necnon vocatis et ore proprio infrascripti testatoris rogatis Jbique ser Nicolaus Carlich de Curzola Jacendo in lecto infermo del corpo, ma per l' Iddio grazia di bona memoria, mente, et intelletto. ricordandosi del euangelico ditto. estote parati etcaetera disponer volge deli suoi beni, in questo modo seguente videlicet in primis recomanda l' anima sua al altissimo Creatore et ala sua gloriosa madre vergine maria, con tutta la corte celestial, il suo cadauere uolje esser sepellito , in vna dele sepulture, ouero arche dela scola del sacratissimo corpo de xpisto le qual si atrouano vacue in cimiterio de .S. marco de curzola, pregando che li Reverendi signori Canonici ge laconcedano, et che gli soi heredj pagino, quello e' consueto pagar per la sepultura in dicto loco ouero cimiterio, secondo hano pagato li altrj, chel obsequio volje sia fatto secondo parera a gli suoi heredj et commissarij, come si conuene ala condition soa, Item ordena che siano Ditte doj volte le messe de .S. Gregorio, per li Reverendi frati de .S. maria del scoglio, vna uolta per l' anima de .q. ser Andrea sole suo barba, et per l' anima de .q. d. francha moier di esso ser andrea sole, cum elemosina consueta da esser pagata per li soj heredj. Item che li dittj Reverendi frati dicano terza uolta le messe de Santo Gregorio per l' anima del padre, et de la madre di esso testator da esser pagate per li soi heredj al solito, Item disse hauer recuperato /sa strane: Die ultima

Julij 1559 Reverendus presbyter D. marcus costa numeravit cechinos septem et scutatos decem Dominis Hieronymo gabrielis et marino obrati uti procuratoribus schole corporis xpisti nomine magistri francisci carlich filij testatoris suprascripti: et hoc pro executione particulae contrascriptae: deinde praefati procuratores fecerunt finem. et quietationem, renunciationem et caetera praesentibus Domino sebastiano goriglauich. et ser gregorio pomenich/ Jure propinquitatis certi tre pezeti de vigna posti in lombarda, lequal ser Zuanne Jurieuich q. ser ludouico haura venduto a maistro polo de lesina liqua dinari esso testador disse hauer imprestato dala scola del corpus dominij, necnon fina hora li ha restituiti, impero' vol et ordena, che se li soi heredj vorano ritenir et tuor per se le ditte vigne, deliqua vno pezeto, era ledina allora che le ha recuperato et lui dopo l' ha impiantato, che diebano pagar ala dita scola, tanto, per quanto lui le ha recuperato che adesso non si aricorda, ma si rifferisce al incanto et deposito, se anche non le vorano per se, le ditte vigne, restino ala preditta scola del Sacratissimo corpo de xpisto, perche le ha recuperato con li denari di essa scola, come ha dichiarito di sopra; Item lassa a Francesco suo fameglio qual lha seruito ducati quattro, da esser li dati per li soj heredj zoe', o, jn tanto panno, o, in denari secondo piazero' al ditto Francesco pur che sia al amontar de ducati quatro; per la seruitu et mercede soa /sa strane: contrascripta particula fuit exemplata ad instantiam Francisci contrascripti/ Item lassa et ordena, che a le soe doj figliole zoe' madalena, et vicenza, lequal esso testador ha maridato, per li heredj de esso testador sia satisfatto de tutto quello, manchasse a esse figliole et cadauna d' esse fine al supplimento dela loro dote tanto quanto si contien in li contrattj de promission dotali a esse fattj:/sa strane: contrascripta particula fuit exemplata ad instantiam magistri Marci radatouich viri done Magdalene contrascripte/ Jtem lassa, /sa strane: contrascripta particula fuit exemplata ad instantiam magistri Marci suprascripti nomine quo supra/ a donna madalena sua figliola vno anello doro de valuta de ducati doj. da esser li dato per li heredj di esso testador oltra la dote che li ha promesso. perA mor, et per l' anima soa, Jtem similmente lassa a .d. vicenza sua figliola vno anello doro. di valor de ducati due oltra la dote, alqual etiam lassa vno casamento posto in lombarda in loco ditto maala glauizza, alias lassato a esso testador per q. andrea suo fratello pera mor et per l' anima sua; Jtem disse et confesso' hauer hauuto, /sa strane: Die 2 decembris? 1566 d. sebastianus goriglauich uti comissarius testamenti contrascripti et nomine d. Vincentiae relictae quondam Magistri francisci carlich filii et haeredis contrascripti testatoris contradixit contrascriptae particulae. ratione et caetera/ in dote. cum .d. margarita

sua consorte. da q. maistro ludouico suratouich suo sozero. gognali otto e mezo de vigne, in dolgna blatta et lumbarda, et perperi 300, de robbe stimate iuxta morem patriae, et oltra di questo ducati diece in danari contanti, deliquial non si aricorda hauer fatto alcuna caution, a ess osuo sozero, ne mancho ala preditta sua consorte, delqual vigne disse hauer distribuito esso testador bona preditta ale soe figliole in dote, impero non volendo grauar la conscientia soa, vol, lassa, et ordena , ch ela ditta sua consorte sia satisfatta et pagata, per quello esso lui li hauera malignato dela dote su aut supra cusi per le vigne, come robbe et danari, sopra il suo zardino, in lombarda zoe sopra la caxa horti, ouero vigna come a lei piacera, et parera meglio, Jtem disse hauer longo tempo litigado cum la spettabil comunita de lesina, ouero con la opera de la chiesa catedrale de .S. stefano de lesina, per occasion di certa fabrica, che esso testador si hauea obligato di fare, delaqualdisse in conscientia son esser li stato fatto torto, maxime in la seconda comenzione dela fabrica predetta, onde li mette in conscientia, a tuttj, citandoli dinanzi al tribunale di yhsu xpisto, in die tremendj Judicij, che non fazino torto ali soj heredj. circa questa fabrica, ma che attendano a fare tanto quanto la eqita et honesta ricercha, perche disse hauer hau/u/to gran ruina et dispendio in caxa soa, maximamente mettendo in conscientia al reverendo messer pre nicolo columbini q. messer piero, circa questa fabrica , et comenzionj., Jtem lassa .d. margarita sua consorte donna, et madonna usufruttuaria, et governatrice di Tuttj li soi beni mobili et stabili fino che la possede il letto viduale, et che da niuno li possi esser cerchato conto de administracione alaqual ricomenda l' anima sua cordialmente

Il restante veramente de Tuttj li soj beni mobili et stabili presenti et futuri, ubiche esistenti, et a lui quouis modo spectanti et pertinenti, ragon et action lassa a ser Francesco suo figliolo, elqual instituisse et lassa suo herede vniuersale, et residuario de lsa strane: 1559 die 2i octobris magister franciscus carlichfilius testatoris . constitutus coram me cancellario testibusque infrascriptis. acceptauit praesentem haereditatem quondam patris sui cum beneficio legis. et inuentarij. et non aliter...praesentibus .D. Nicolao stella. et .D. marco pelipero?/ Tutti li soi beni, con questo chel diebba prestar la debita riuerenza, et obediencia, a d. margarita sua madre, et consorte di esso testador. si come si conuene a bon figliolo, aloqual di cuore ricomanda l' anima sua, chel diebba far del ben per l' anima sua, comissarij et executori del presente suo testamento lassa messer Sebastian goriglauich, et ser Francesco suo figliolo, grauando la conscientia loro in far adempir et essequir quanto si contien nel presente suo testamento, et questo vol-

se esser il suo ultimo testamento et sua ultima volonta la qual volsse valer Jure testamenti, et se non valesse Jure testamenti vaglia almeno per ragion di codicillo ouero di qual si uoglia altra ultima ordinatione dummodo la volonta soa sia ad vnguem essequita cassando reuocando et annullando Tuttj li altrj testamenti et ordination per lui fina il presente giorno fattj uolendo chel presente sia ad vnguem oseruato -

Et Jo Jacobo Aurelio Nicolino, publico notario scrissi pregato. et richiesto dal testatore, presenti li testimonj infrascritti chiamati, et dala propria bocha del testador pregati

Die i3 Januarij 1559

Et ego vincentius mezula D. et spectabilis communitatis Curzulae Cancellarius praesens testamentum magistri Nicolaj carlich. Scriptum manu spectabilis D. Jacobi Aurelij Nicolinj publici notarij. coram ipso praefato testatore. testibusque infrascriptis ad claram omnium intelligentiam perlegi: quod testamentum idem D. Testator approbavit: dicens ita pro ut scriptum est esse suum ultimum uelle: praesentibus D. Vincentio baranouich Nobili Curzulensi. magistro Jacobo barbitonsore, ser Hieronymo banissio et ser azalino de sarzana testibus ut supra rogatis etcaetera

Eodem instanti

die suprascripto ser nicolao post legendum? suprascriptum testamentum dixit ipse testator se non recordasse facere aliquam mentionem de tertia eius filia adhuc innupta, Ideo addendo praefato suo testamento per viam codicillj uel alio quocumque modo quo de jure validius fieri potest mandauit annotari ut infra videlicet

Jtem lassa a Catarina soa terza figliola anchora non maridata, che per li soi heredj sia dato tanto di dote quanto hano hau/u/to le altre doj figliole, che esso testador ha maridato, zoe' cadauna d'esse, praesentibus testibus suprascriptis

Die dicta eodem instantj

Ego idem vicentius cancellarius suprascriptus praesens fui cum suprascripta additio testamento praefati magistri Nicolaj...ex commissione ipsius scripta fuit per D. Notarium suprascriptum in praesentia supranominatorum et in fidem suam subscripsi ipsum testamentum cum additione sigillauj de ordine testatoris /naopako:/ Testamentum Dominj Nicolaj Charlic

1559 die 29 Januarii sedente sub logia marina pro Jure redendo Clarissimo Domino Marino Barbaro Comite Curzulae meritissimo praesentatum fuit praesens testamentum mihi Cancellario: et sic ipsum aperui. atque perlegi et

publicaui, praesentibus D. Hieronimo gabriellis. ac Domino Jacobo Simonetj .D. Nicolao paridiso? ac multis alijs etcaetera

3.

(spor između Nikole Karlića i Marka-Milića Pavlovića oko gradnje zvonika katedrale u Hvaru: OK, kut. 45, svežanj 91, sveščić 1, f. 131v)

Die .30.aprilis .1527.

Coram magnifico Domino Comite comparuit magister Nicolaus Carlich, et requisiiit magistrum Milichium Paulouich praesentem et audientem, quod quamprimum debeat ire Lesinam prout obligatus est, et secum socialiter facere opera lapidea artis suae pro fabrica campanilis, prout tenetur ex pacto ad quod relatio habeatur, alioque, et si non uenerit Lesinam et ipsa opera non fecerit, potestatus est dictus magister Nicolaus omni meliori modo et forma quibus potuit suprascripto magistro Milichio omnia damna expensas et interesse sibi ex causa praedicta quouis modo occursuras, petens et caetera

Qui magister Milichius respondit se facturum quicquid facere tenetur et obligatus est, sed modo conuenienti et non modo quo ipse magister Nicolaus intenditur, neque socialiter cum eo, sed partito aequaliter labore et opere inter ipsos, protestans in contra et caetera ...praesentibus D Marino de Canauelis et D. Marino de Gabrielis testibus...

4.

(stranke u gornjem sporu izabiru za presuditelja majstora Petra Andrijića: DADU-SCKL, Knjige kancelarije općine Korčula, nepagin., sign. 311, 1, br. 2)

Die 24 novembris /1532./

In cancellaria Curzulae Jbique magister nicolaus Carlich ex una et d. prebyter andreas paulouich Et ser Jacobus xubar ...procuratores filiorum q. Magistri marcj paulouich ex altera Volentes parcere expensis de communi concordio et vnanimiter, se compromiserunt de Jure et de facto de jure communj et de facto communj, Jn prouidum Virum magistrum petrum andreich // praesentem et acceptantem, Tamquam Jn eos Judicem arbitrum arbitratoem et amicabilem compositorem de omnibus et singulis eorum differentijs que Jnter predictas partes vertuntur, et vertj posint occasione fabrice Campanilj/s/ Sanctj stephanj Jn ciuitate lesine, pro ea parte quae fuit fabricata per dictum magistrum nicolaum, Tunc temporis, ad quam fabricam Tenebatur et obligatus erat dictus q. magister marcus milich, Vna cum dicto magistro nicolao, et de quibus uis differentijs

ex Inde emergentibus, et connexis?, quae dictus arbiter Valeat Judicare auditis partibus et non auditis citatis et non citatis, diebus feriatis et non feriatis, Eundo lexinam uel non eundo, ad uidendam fabricam et caetera prout jpsi melius uidebitur; et hoc per totum mensem decembrem proxime venturum promittentes partes predictae omnia suprascripta Jnuiolabiliter obseruare sub pena ducatorum 25, qua soluta uel non, praesens compromissum, sit firmum et caetera praesentibus d. Joanne baptista roxenouich et magistro nicolao andreich // q. francisci Testibus et caetera

1532 die 15 decembris, Magnificus et Generosus D. Comes sedens In logia marine, ad Instantiam d. presbyteri andreae suprascriptj ratificauit et aprobauit compromissum suprascriptum...

Die 30 decembris 1532

Magister nicolaus carlich vna cum d presbytero andrea de paulis de communi concordio prorogauerunt terminum...per totum diem sabatj 4 Januarii 1533...

5.

(Petar Andrijić i gradnja kuće Španić: OK, kut. 45, svežanj 91, sveščić 1, f. 27v i 30r-v; vrlo oštećeno)

Die dicta /.2. majj .1525./

D. Marinus de Gabrielis uti procurator magistri Petri Andrich // praesentauit officio Cancellariae clauem quam dixit esse domus D. Jonchae relictae .q. ser Nicolai Spanich, edificatae per dictum magistrum Petrum, prout tenebatur; requirens ipsam D. Joncham quod ire debeat ad habitandum in ipsa domo...Ex quo est facta habitabilis...

Die .xj. majj. /1525./

...mandato magnifici Domini Comitis...interuenientium pro Domina Joncha relicta .q. ser Nicolai Spanich.../con/tulisse ad domum nouiter ipsi D. Joncae constructam per magistrum Petrum A/ndrich/ et inspecto statu condicione et esse ipsius domus prout ad praesens reperitur; ...quod ipsa domo // habet tantum unum solarium completum, alii uero duo /solaria quae?/ in ea esse debent nondum facti neque incepti sunt, Paries quoque ...claudi debet, a parte uersus orientem non est perfecta, sed summitas eius uidelicet quicquid surgit in acumen sub tecto deficit, Tegulae quoque tecto impositae sunt sine calce Caminus quoque in inferiori solarario tantum incohatus est, et non aptus ad utendum /,/ in secundo uero solarario non factus ut praedictum est, caminus in pariete non designatus est, Et a primo solarario ad superiora nulla scala est, Etiam /deficiunt?/ uni fenestre

postes quibus claudi debet, Ex quibus apparet domum prout ad /praesens/ reperitur non esse habitabilem.

6.

(spor N. Karlića s majstorom Dujmom: OK, kut. 57, svezak 114, sveščić 7, f. 103sl)

/9. II. 1543./ ...dobian far dar da maistro Duimo la mita de li denari li quali ha receuto dal prouedor de liesina: per li lauori li quali ge hauemo fatto per venetia

primo vno piter parte de li quali lauori fo comprati al scoglio de inuernich secondo doi arme da maistro Marco paulouich Et parte de essi lauori ouer terzo le colonele pietre fo tagliade per noi in la petrera

Et tuto in Compagnja ...et habiando tuti, doi, andato, a lesina in compagnia a lauorare con la fabricha de san stephano come tuti doi erino obligati, per lo instrumento...ditto maistro duimo tocho sempre la sua mita delli denari della fabrica della ditta gesia, Et Esso duimo mai mi uolse dar la mita de li denari me tocaua, per li sopraditti lauori del magnifico Barbaro...

7.

(ugovor za izradu ograde balkona kuće de Gabrielis: OK, kut. 58, svežanj 116, sveščić 1, f. 24; oštećeno)

Die penultima mensis decembris i543.

pro Domino Gregorio de Gabrielis Actum in Cancellaria Communis Curzulae, praesentibus testibus jnfrascriptis jbique Dominus Gregorius de Gabrielis ex vna, et Magistri Antonius costa, ac Petrus de cherso lapicide simul et in solidum, et ad melius tenendum, parte ex altera, ad infrascriptum accordium deuenere, videlicet. praefatus D. Gregorius conueni, et se accordaui cum praedictis magistris jbidem praesentibus, et se accordantibus, ac contentantibus facere laborerium infrascriptum super balatorium lapideum existens e domo dicti Domini Gregorij super platheam diui Marci, et hoc pro pretio et finiti nomine pretii et mercati // ducatorum duodecim cum dimidio in racione Librarum 6 solidorum 4 pro ducato: quod quidem laborerium praefati magistri Antonius, et Petrus se obligant facere, et finire per totum mensem julij proxime venturi de anno i544. et illud conducere in ciuitatem curzulae, et ponere in Edificio totius dicti balatorij, circum circa, ad omnes uerum expensas praedicti Domini Gregorij, ultra Suprascriptum pretium ducatorum duodecim, quod in expensis minime computare debe-

at Cuius laborerij forma talis est videlicet inprimis tutte le colonelle siano poste intorno a ditto balaor ouer soler con li suoi /a/pozi, et frissi intorno intorno !/, quale colonelle, et apozi siano de alteza de piedi tre alla forma, et similitudine, et rotondita di quelle colonelle che sono nella chiesa de Santo Nicolo auanti el altar grande a man dextra; le qual colone a apozi de le cornise in mezo debbiano hauer l' arma sua de Gabrielis, et che ditte colonelle, et apozi siano de pietre bone, bianche, belle et salde, et ita praenominati magistri se obligant, et promissione obferunt?, et facere sub hipoteca, et obligatione omnium suorum bonorum mobilium, et stabilium praesentium et futurorum, ac etiam interesse litis, et expensarum omnium quae occorent, seu occurrere poterint, casu quo intermino praefixo dictum balatorij opus non perfectum, uel finitum fuisset et caetera; pro parte et ad bonum computum ipsius laborerij praedicti magistri confessi fuerunt habuisse Libras 57. paruorum a suprascripto Domino Gregorio omni amota exceptione...promittentes et caetera praesentibus D. Antonio ismaelis .q. D. pasqualis, et D. ... de petris testibus et caetera

8.

(klesari Vitačić i Poskokić dužni su otići u Hvar i odraditi Hanibalu Lučiću ugovoreni posao: OK, kut.42, svežanj 82, sveščić II., f. 312)

praeceptum pro D. Hanibale de lucis.

Die dicta /24. octobris 1518./

Ex relatione Marci praeconis /prekriženo: Retulit Marcus praeco/ Magnificus D. Comes antedictus, Auditis partibus, ore proprio praecepit Joanni Vitacich, et Matheo Poschochich, lapicidis praesentibus et audientibus, quod debeant ire Lesinam et laborare Domino Hannibali de Lucis nobili Pharensi quicquid obligati sunt, iuxta conuencionem inter eos secutam, pro quibus laborerijs etiam capparam librarum quatuor ab eo habuerant, pro precio inter eos facto librarum quinque paruorum pro unaquaque fenestra romana et napa camini, aliter illis non attendentibus dictae conuencioni, dedit et concessit potestatem dicto D. Hannibali conducendi alios lapicidas et dicta laboreria fieri faciendi ad omnes expensas damna et interesse dictorum Joannis et Mathei Quae fenestre esse debent soazate et cornizatae iuxta pactum suprascriptum

IZVORI - LITERATURA - KRATICE

- Josip ČUZELA, Pomorska utvrda sv. Nikole na ulazu u kanal sv. Ante kod Šibenika, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 33 (*Prijatelj* zbornik I.), Split, 1992.
- DADU-SCKL = Državni arhiv Dubrovnik, sabirni arhivski centar Korčula-Lastovo (u Žrnovu na Korčuli). Na velikoj pomoći topla hvala ravnatelju ove ustanove, kolegi Tonku Barčotu.
- Davor DOMANČIĆ, Reljef Nikole Firentinca u Hvaru, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 12, Split, 1960.
- Alena FAZINIĆ - Neven FAZINIĆ, *Korčulanski kameni grbovi XV.- XX. stoljeća*, Korčula, 2011.
- Cvito FISKOVIĆ, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb, 1947.
- ISTI, *Hvarska katedrala*, Split, 1976.
- ISTI, *Baština starih hrvatskih pisaca*, Split, 1978.
- ISTI, *Korčulanske studije i eseji*, Korčula, 2008.
- Marinko GJIVOJE, *Otok Korčula*, Zagreb, 1968.
- Nada GRUJIĆ, Dubrovačka ladanjska arhitektura 15. stoljeća i Gučetićev ljetnikovac u Trstenom, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 34, Split, 1994.
- HBL = *Hrvatski biografski leksikon*, Zagreb
- Radovan IVANČEVIĆ, Odnos pročelja i prostora hvarske katedrale i problem stilskog određenja, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 24, Split, 1984.
- Ante KALOGJERA, *Izvori za povijest otoka Korčule 7...*, Zagreb, 1980.
- Joško KOVAČIĆ, Razvoj grada i luke Hvara kao vojnog i pomorskog središta, *Grada i prilozi za povijest Dalmacije* 25, Split, 2012.
- ISTI, Za obnovu Kamen-križa, *Kruvenica*, Hvar, 42/2017.
- Vinicije B. LUPIS, Nadopune poznavanju renesanse u Dubrovniku i okolici, *Dubrovnik* 2/XXV., Dubrovnik, 2014.
- OK = Državni arhiv Zadar, Općina Korčula (fond br. 11). Na velikoj pomoći hvala kolegi dr. sc. Serđu Dokozi.
- Nives PANTAR, Antun Rozanović - Obrana Korčule od Turaka 1571. ...*darhiv. ffzg. unizg. hr/ 4130 / 1/ Pantar. Diplomski. pdf*
- Ambroz TUDOR, *Petar Hektorović i njegov Tvrđalj u svjetlu novih istraživanja*, Zagreb, MMIX.
- Damir TULIĆ - Nina KUDIŠ, *Opatska riznica, katedrala i crkve grada Korčule...*, Korčula, 2014.

Joško KOVAČIĆ

NIKOLA KARLIĆ AND OTHER STONEMASONS AND ARCHITECTS
FROM KORČULA OF THE 16TH CENTURY RELATED TO HVAR

Summary

The paper supplies some hitherto unknown data from the archival sources, regarding the outstanding stonemasons and architects from the city of Korčula, roughly from the first half of the 16th century, most of them connected with Hvar, especially with the contemporary erection of the Franciscan belfry and church, and, above all, the building of the present bell-tower and facade of the Cathedral.

In the latter work distinguished themselves masters Marko-Milić Pavlović, Dujam Rudičić and especially Nikola Karlić (son of Frane). Many data of this master and his relatives can be found in the old court registers of Korčula; in 1531 he erected the votive shrine of Our Lady near the City Hall, and his last will of 1559 is brought at full length.

The Andrijićs' family workshop created one of the first important Renaissance monuments in Hvar, the Franciscan belfry, and its member Petar is credited with adding two chapels to the same church; an interesting document on Petar's building a house of Španić family in Korčula is also included.

Petar from the island of Cres, but active in Korčula, collaborated as well in building the new cathedral in Hvar; he and another stonemason made in 1544 the beautiful stone fence on the balcony of Gabrielis' house in the centre of Korčula.

Two other stonemasons, Vitačić and Poskokić, were obliged in 1518 to make Renaissance square windows for the nobleman and poet of Hvar Hanibal Lučić, evidently for his suburban villa.

A number of data refers to the everyday life of Korčulan masters: besides their regular profession, they engaged in trade with both sides of the Adriatic, took lease of communal cesses, often acted in mutual lawsuits not excluding brawls and even physical attacks, had illegitimate children...in short, were full-blooded Renaissance people of their time and place.

(Translation: Joško Kovačić)